

Segítség az esszék megírásához konkrét példák segítségével

1. Nyissák meg a következő oldalt!

http://dload.oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2019tavasz_kozep/k_tort_19maj_fl.pdf

2. Lapozzanak a 15. oldalra és olvassák el figyelmesen a szöveget!

Kiderült, hogy összesen **két** esszét kell írni.

Egyet az **egyetemes** történelemből.

Egyet a **magyar** történelemből.

Az egyiket az 1849 előtti időszakból, a másikat az 1849 utániból.

A kis táblázat mutatja, hogy vagy a 13. feladatot lehet választani a 16. feladattal, vagy a 14. feladatot a 15. feladattal.

3. Elolvassák figyelmesen, alaposan átgondolva akár többször is mind a négy feladatot!
4. Kiválasztják, hogy melyik két feladatot tudják jobban megoldani!
(Melyekből tudnak többet: a 13. és 16.-ból, vagy a 14. és 15.-ből?)

Példánkban kiválasztottuk a 13. és 16. feladatot.

5. Ezután elolvassák újra, ha kell többször a feladatot annak érdekében, hogy konkrétan arra válaszoljunk, amit kérdeznek!

Vagyis értelmezzük a feladatot.

13. A feladat a középkori uradalmakhoz kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével a **középkori uradalmi földek három fő típusát**, és az azokhoz **kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket!** A három fő típust az alapján különítse el, hogy kik voltak a földterület használói!

„Tehát a nevezett nemes Raibaude úrnő az alulírott emberekkel együtt úgy akarta, kimondta és elrendelte, hogy Cipières falu minden lakosa, a jelenlegi és a jövőendő személyek, szabadon tarthassanak és legeltethessenek egy tehenet a Syr és a Plan védett legelőjén az ökrök és igás szarvasmarhák mellett, s hogy ez a tehen legelhet minden évszakban mindenütt, ahol az igásállatok. Továbbá, hogy Cipières falu emberei a jelenben és a jövőendőben szabadon tarthatnak és legeltethetnek négy kecskét azon az úton, amelyik Cipières faluból a caillol-i dombok felé vezet.”
(Középkori oklevél, 1344)

Sikerült az értelmezés. Kivastagítottam.

Erről kell írni egy fogalmazást a 17. oldalon található pontozott vonalakra.

Látszik, hogy kb. fél oldalt lehet írni, tehát jól ki kell emelni a lényegét.

6. A feladat kidolgozása

Mire kell figyelni?

- Csak arról írjanak, amit kérnek! Másról semmiképpen.
- A szöveg szerkesztett legyen: nem vázlat, nem szavak, hanem összefüggő szöveg!
- A szöveg bekezdésekre legyen tagolva!
- Legyen egy bevezetése, amiben elhelyezik a feladatot térben-időben: ebben a feladatban pl. leírják, hogy a középkor mikor volt (476-1492) és Európa melyik részére volt jellemző a három földhasználati típus (Nyugat- és Közép-Európa).
- Ezután kifejtik a választ 3 bekezdésben, mindegyikben elemezve egy-egy típust!
- A szöveg végére írnak egy rövid összegzést.
- Használják a forrást! Írjanak le belőle valamit és abból következtessenek valamire.
- (pl. a 3. sorban olvasható, hogy a jobbágyok szabadon legeltethettek. Ebből le tudják vonni azt a következtetést, hogy voltak olyan területek, amiket közösen használhattak a jobbágyok és a földesurak is)
- Használják a szaknyelvet, a szükséges fogalmakat és magyarázzák ezeket! (pl. jobbágytelek, majorság, közös területek, adó, robot, ajándék, stb.)

7. Írhatnak piszkozatot is, de ne felejtsek el rendesen beírni a füzetbe a megoldást!

Vagy a piszkozati lapot TISZTÁZATI LAPKÉNT adják be, mert akkor is értékelhetem!

Nézzünk egy lehetséges megoldást:

A középkorban (476-1492) Nyugat- és Közép-Európában az uradalmi földhasználat három fő típusa volt jellemző.

A földbirtokos birtoka egy részét használatba adta a jobbágyainak. Ez volt a jobbágytelek, ami magába foglalta a jobbágy házát, kertjét, szántóját. Ezek használatáért a jobbágy szolgáltatásokkal tartozott a földbirtokosának: terményadó, később pénzadó, ajándék és robot.

Utóbbi azt jelentette, hogy a jobbágyok kötelesek voltak ingyen munkával megművelni a földbirtokos saját kezelésben tartott földjét, a majorságot.

Voltak azonban olyan területek is, amiket közösen használhattak mind a jobbágyok, mind a földbirtokos. Ilyenek voltak a rétek, legelők, ahol bárki legeltethetett, az erdők, ahol bárki vadászhatott, vagy tűzifát gyűjthetett és a tavak, folyók, patakok, ahol bárki halászhatott. A közös használatú területek után állattal vagy tűzifával fizettek a jobbágyok.

8. Nézzük meg a javítókulcs segítségével, hogy jól dolgoztunk-e? 9. oldal

http://dload.oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2019tavasz_kozep/k_tort_19maj_ut.pdf

A középkorban (476-1492) Nyugat- és Közép-Európában az uradalmi földhasználat három fő típusa volt jellemző.

A **földbirtokos** birtoka egy részét **használatba adta a jobbágy**ainak. Ez volt a **jobbágytelek**, ami magába foglalta a jobbágy házát, kertjét, szántóját. Ezek használatáért a jobbágy szolgáltatásokkal tartozott a földbirtokosának: **terményadó**, később **pénzadó**, **ajándék** és **robot**.

Utóbbi azt jelentette, hogy a jobbágyok kötelesek voltak ingyen munkával megművelni a földbirtokos saját kezelésben tartott földjét, a majorságot.

Voltak azonban olyan területek is, amiket **közösen használhattak** mind a jobbágyok, mind a földbirtokos. Ilyenek voltak a rétek, legelők, ahol bárki legeltethetett, az erdők, ahol bárki vadászhatott, vagy tűzifát gyűjthetett és a tavak, folyók, patakok, ahol bárki halászhatott. A közös használatú területek után állattal vagy tűzifával fizettek a jobbágyok.

13. A középkori uradalom (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
-------------	----------------------	------

Feladatmegértés

A vizsgázó alapvetően az uradalmi földek **fő típusait** és a hozzájuk kapcsolódó **kötelezettségeket** mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.

0–2

Jól csináltuk, erről írtunk, jogos a két pont!

Tájékozódás térben és időben

T Rögzíti, hogy az uradalmi gazdálkodás **a középkori (476– 1492) (Nyugat- és Közép-)Európára volt jellemző**, vagy hogy a kora középkori (5–10. század) Nyugat-Európában alakult ki.

0–2

Jól csináltuk, erről írtunk, jogos a két pont!

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. **földesúr / birtokos / nemes, jobbágy, majorság, robot.**

0–2

Jól csináltuk, erről írtunk, jogos a két pont!

K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.

0–2

Jól csináltuk, így írtunk, jogos a két pont!

Ismeretszerzés, a források használata

F Rögzíti, hogy az oklevél idézett részlete megadja a jobbágyoknak az állatok legeltetési jogát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a legeltetés a közös használatú területeken folyt; közös használatú terület lehetett még az erdő / tó / folyó; a közös használatú területek után állattal / tűzifával fizettek a jobbágyok).

0–3

Jól csináltuk, erről írtunk az utolsó bekezdésben, jogos a három pont!

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

E1 Rögzíti, hogy a jobbágyok jobbágytelkeken gazdálkodtak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezután terményhányaddal tartoztak a földesúrnak; ezután földbért / cenzust / fejadót fizettek a földesúrnak; ez alapján állapították meg a robot mennyiségét).

0–3

Jól csináltuk, erről írtunk a második bekezdésben, jogos a három pont!

E2 Rögzíti, hogy a majorság a földesúr saját kezelésében maradt, és megállapítja, hogy a jobbágyok robotjával művelték meg.

0–3

Jól csináltuk, erről írtunk a harmadik bekezdésben, jogos a három pont!

Jól dolgoztunk, hibátlan lett! Jöhet a következő feladat, a hosszú esszé!

Ugyanígy kell mindent csinálnunk, mint az előbb!

Lássuk!

1. Figyeljünk a feladat értelmezésére, arra, hogy miről kell írunk!

16. A feladat a trianoni béke következményeivel kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével, milyen közvetlen következményekkel járt a trianoni béke **Magyarország területére, népességére és gazdaságára** nézve az 1920-as évek elején! Válaszában térjen ki arra, **hogyan viszonyult a politikai vezetés és a közvélemény a békéhez!**

Tehát négy dolgról kell írni (terület, népesség, gazdaság, viszonyulás a békéhez)!

A javítókulcsban ezért adnak 4X3 pontot az eseményeket alakító tényezőkért!

Fontos elmondanom, hogy **nem kell mindent leírni abból, ami a javítókulcsban szerepel!**

Mindenhol elég csak egy dolgot rögzíteni és egy ebből következő lényegi megállapítást tenni! De azért törekedjünk arra, hogy a témát minél részletesebben fejtsük ki, hiszen van rá egy egész oldalunk!

Pl. 3 pontot ér, ha leírnak annyit, amit színes betűkkel kiemeltem!

E1 Rögzíti, hogy **a trianoni békeszerződésben az ország elveszítette területének és lakosságának kb. kétharmadát**, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország egy európai nagyhatalom részéből kis országgá vált; soknemzetiségű államból nemzetállam lett; jelentős jóvátétel fizetésére is kötelezték; a többi veszteshez képest **aránytalanul nagy területet csatoltak el Magyarországtól**).

0–3

De akkor is jár a három pont, ha ezt írják:

A trianoni békeszerződésben az ország elveszítette területének és lakosságának kb. kétharmadát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország egy európai nagyhatalom részéből kis országgá vált; **soknemzetiségű államból nemzetállam lett**; jelentős jóvátétel fizetésére is kötelezték; a többi veszteshez képest aránytalanul nagy területet csatoltak el Magyarországtól).

E2 Rögzít egy tényt az etnikai következményekkel kapcsolatban (pl. a béke nem vette figyelembe az etnikai elveket; a zömében nemzetiségi lakta területek az utódállamokhoz kerültek; **a magyarság egyharmada is idegen fennhatóság alá került**; a határon túlra került magyarok jelentős része / fele a határ mentén tömbökben élt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország soknemzetiségű államból nemzetállam lett; a béke nem oldotta meg a nemzetiségi kérdést; **a kisebbségbe került magyarságot jogaikban korlátozták**; a magyar revízió megakadályozására megalakult a kisantant). 0–3

Ez is 3 pont!

E3 Rögzít egy tényt a béke magyarországi fogadtatásával kapcsolatban (pl. **a magyar nép megalázónak / igazságtalannak érezte; Magyarországon megjelent az irredentizmus / revíziós gondolat**; a béke elfogadása a Horthy-rendszer nemzetközi elismerését jelentette), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kezdetben a revízióknak nem volt külpolitikai realitása; csak a magyarlakta vidékek visszacsatolását / **a történelmi Magyarország helyreállítását szorgalmazták; Trianon revíziója lényegében politikai konszenzus tárgyát képezte**; revíziós szervezetek alakultak; a gazdasági és politikai konszolidáció elengedhetetlen feltétele volt a béke aláírása). 0–3

3 pont a kék és 3 pont a lila is!

E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.

Itt bármiről lehet még írni a fentiekén kívül.

Pl. be tudom számítani, ha valamelyikhez a fentiek közül több dolgot írnak.

2. Arra is figyeljünk, hogy 3 forrás van (szöveg, táblázat, ábra), mindegyikről kell tennünk valamilyen megállapítást és le kell vonnunk valamilyen következtetést!

A javítókulcsban ezért adnak 3X3 pontot a források elemzéséért!

De itt is elég mindenhol csak egy dolgot rögzíteni és egy ebből következő lényegi megállapítást tenni! De azért törekedjünk arra, hogy a témát minél részletesebben fejtsük ki, hiszen van rá egy egész oldalunk!

Pl. 3 pontot ér, ha leírnak annyit, amit színes betűkkel kiemeltem!

F1 Rögzíti **a forrás** egy lényegi elemét (pl. **a békeszerződés aláírását a határon túlra került magyarok katasztrófaként élték meg**; az új helyzetben újrakezdésre szólít fel; a határon túli / erdélyi magyarság csak önmagára számíthat ebben a helyzetben), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a revíziós propaganda nem orvosolta a határon túliak problémáit; az autonómia kivívása nem sikerült; **a magyar értelmiség sikerrel fogta össze a határon túli magyarságot**; a határon túli területek közül a legtöbb magyar Erdélyben élt; Románia nem tartotta be a kisebbségi jogokat; korlátozták az egyházak / a magyar nyelvű oktatás szabadságát). 0–3

F2 Rögzíti **az adatok** egy lényegi elemét (pl. a feldolgozóipar nagy része Magyarországon maradt / **a nyersanyagok jelentős részét elveszítette az ország**), és ezzel kapcsolatosan lényegi megállapítást tesz (pl. **viSSzaesést okozott a termelésben**; nőtt a munkanélküliség; a gazdaságban szerkezetváltásra volt szükség; az ellenséges politikai viszonyok nehezítették a gazdasági együttműködést; felbomlott a Monarchia közös piaca). 0–3

F3 Rögzíti a **plakát** egy lényegi elemét (pl. **a menekültek nehéz körülmények között éltek**; a vagonlakóknak gyűjtést szerveztek a téli időszakra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. több százezer magyar menekült az utódállamokból Magyarországra / a menekültek a határokon kívül rekedt magyarság soraiból kerültek ki; **a menekültekről való gondoskodás jelentős terhet jelentett**; a határon túli magyarok jogait a szomszédos államok korlátozták). 0-3

3. A többi úgy kell csinálnunk, mint az előbbi esetben, a rövid esszében!

Ennyi az egész! Nem nehéz feladat, sőt egészen könnyű!